

Complexnummer: 514469

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

De Zeeuwshe Knoop

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

514470, 514471

Woonplaats

Apeldoorn

Gemeente

Apeldoorn

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Burg. Tutein Noltheniuslaan 14, 7316 BH te Apeldoorn

Complexomschrijving

Inleiding

Dit door architect, aannemer, meubel- en interieurontwerper CHRIS WEGERIF in 1909 ontworpen WOONHUIS DE ZEEUWSHE KNOOP [sic] met achtergelegen ATELIER uit 1913 werd gebouwd voor de met hem bevriende kunstenaar Pieter Puype. Puype, een beeldhouwer, was door burgemeester Tutein Nolthenius uit Vlissingen naar Apeldoorn gehaald om daar tekenles te komen geven. De detailleringen van het in- en exterieur van het huis verwijzen naar zijn afkomst en zijn vakgebied. Om onduidelijke redenen is de naam van het huis op de gevel verkeerd gespeld. Of dit een slordigheid of een weloverwogen keuze betreft, is niet bekend. De naam verwijst naar de zogenaamde Zeeuwse knoop, een gouden knoop die vroeger door visserslieden op het lijf werd gedragen om bij ongevallen te dienen als financiering voor de uitvaart. In de gevels en in het interieur zijn verder gestileerde onderdelen van de Zeeuwse klederdracht aangebracht.

Het pand bevindt zich aan de zuidzijde van de Burgemeester Tutein Noltheniuslaan in de parkachtig aangelegde villawijk. Rond het pand bevindt zich een kleine tuin die met een niet oorspronkelijk ijzeren spijlenhek van de straat gescheiden is.

Het woonhuis werd aan de achterzijde in 1913 voorzien van een atelier voor dezelfde opdrachtgever. In 1934 kreeg het pand een kleine uitbreiding van architect Gerrit de Zeeuw tegen de oostelijke zijgevel. Behalve het atelier bevindt zich op het achtererf ook nog een klein gepleisterd schuurtje met een zadeldak en een in baksteen uitgevoerde plint. Dit schuurtje valt niet onder de bescherming.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het werk van Wegerif draagt het stempel van de Nieuwe Kunst. Er zijn ondermeer invloeden van de Engelse Arts and Craftsbeweging, de Weense Sezession en de Art Nouveau uit te herleiden. Wegerif was een voorstander van de integratie van de toegepaste kunsten in de architectuur. Samen met Johan Thorn Prikker en John Th. Uiterwijk richtte hij daarom in Den Haag in 1893 de landelijk bekend geworden kunsthandel 'Arts and Crafts' op. In het algemeen tendert zijn werk naar eenvoud, functionaliteit en naar een sobere maar doordachte ornamentering.

De architect Chris Wegerif (1859-1920) was afkomstig uit een belangrijke architectenfamilie. Naast Chris was ook zijn neef, Ahasverus Hendricus Wegerif (1888-1963), een bekend architect. Beide ontwierpen ondermeer in Apeldoorn en onafhankelijk van elkaar diverse panden. De huizen van Chris Wegerif zijn totaalconcepten. Zo ontwierp hij ook vaak betimmeringen, haardpartijen, meubelen en soms ook de tuin. Zijn vrouw Agathe ontwierp ondermeer gordijnen en meubelstofferingen. De huizen van Chris Wegerif worden bijna allemaal gekenmerkt door vierkante of rechthoekige plattegrondvormen met verzelfstandigde eindgevels. De meestal witgepleisterde gevels hebben een gesloten karakter, dat gedeeltelijk wordt gecompenseerd door opengewerkte overgangsgebieden als erkers, terrassen, loggia's en balkons. In het interieur is het gebied rond de haardpartij belangrijk. Dit gebied werd als het belangrijkste deel van het huis gezien.

Waardering

WOONHUIS met bijzonder INTERIEUR en achtergelegen ATELIER, ontworpen door CHRIS WEGERIF in 1909 en 1913.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en vrij gaaf bewaard gebleven ensemble, bestaande uit een voor een kunstenaar ontworpen woonhuis met een daarachter gesitueerd atelier. Het woonhuis is ontworpen in een bouwstijl die typerend is voor de bekende architect C. Wegerif. Zijn werk is te kenmerken als Nieuwe Kunst waarin ondermeer invloeden van de Engelse Arts and Craftsbeweging, de Weense Sezession en de Art Nouveau te herkennen zijn. Het aan de straat gesitueerde woonhuis met atelier is van groot architectuurhistorisch belang. Het ensemble is tevens van belang binnen het oeuvre van architect Wegerif die in samenwerking met beeldhouwer Pieter Puype dit concept tot uitvoer heeft gebracht. De aanwezigheid van diverse door Puype en Wegerif ontworpen interieurelementen zijn tevens van kunsthistorisch belang. Zo zijn de glas-in-loodramen van uitzonderlijke kwaliteit en zijn ook het ontwerp voor de schouw en voor de reliëfs van hoge kwaliteit.
- Van stedenbouwkundige waarde als karakteristiek ensemble temidden van diverse in dezelfde periode ontstane panden. Hierdoor is er sprake van een belangrijke ensemblewaarde als karakteristiek onderdeel van de bebouwing in dit gebied. De historische panden vormen samen met de vele particuliere en openbare groenelementen een aantrekkelijk en waardevol straatbeeld.
- Van cultuurhistorische waarde als door een belangrijk architect ontworpen woon/werkpand voor een in Apeldoorn en omstreken bekend beeldhouwer en als voorbeeld van een doordacht totaalontwerp waarin diverse vormen van toegepaste kunst zijn toegepast. Deze manier van ontwerpen (totaalconcept) was typerend voor deze periode in de architectuurgeschiedenis.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514470

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 juni 2000
Kadaster deel/nr	82958/37

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Apeldoorn	Apeldoorn	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Apeldoorn	Parken

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Apeldoorn	AA			1683

*Omschrijving***

Inleiding

Dit WOONHUIS, de Zeeuwshe Knoop, werd in 1909 ontworpen door architect CHRIS WEGERIF (1859-1920). De detaillering van de gevels en de naam van het pand verwijzen naar de Zeeuwse afkomst van opdrachtgever Pieter Puype (1874-1942). Om onduidelijke redenen is de naam van het huis op de gevel verkeerd gespeld. Of dit een slordigheid of een weloverwogen keuze betreft, is niet bekend. De naam verwijst naar de zogenaamde Zeeuwse knoop, een gouden knoop die vroeger door visserslieden op het lijf werd gedragen om bij ongevallen te dienen als financiering voor de uitvaart. In de gevels en in het interieur zijn verder gestileerde weergaven van onderdelen van de Zeeuwse klederdracht aangebracht. Rond het pand bevindt zich een kleine tuin die met een niet oorspronkelijk ijzeren spijlenhek van de straat gescheiden is.

Omschrijving

Het huis is gebouwd op een rechthoekig grondvlak en heeft een zadeldak met op het linkerdakschild een vanuit de nok opgezette dakkapel, waarvan het zadeldak dezelfde langrichting als de nok van het hoofdak heeft. Deze dakkapel is niet oorspronkelijk. Het grote zadeldak heeft rood geschilderde houten bakgoten en is met rode Hollandse pannen belegd. Op het dak bevindt zich een gepleisterde schoorsteen met een zadeldakje. De gevels zijn ruw gepleisterd en witgeschilderd met uitzondering van een gemetselde en met een rollaag afgesloten baksteenplint. Het huis heeft twee bouwlagen en een zolder. De zware lateien en dagkanten van de deur en de vensters, de lekdorpels en de schouderstukken van de topgevels zijn uitgevoerd in Bentheimer zandsteen en gedecoreerd met reliëfs van Puype.

De VOORGEVEL heeft een asymmetrische indeling die wordt gekenmerkt door een opvallende, door dubbele zandstenen pilasters en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

een latei omkaderde, ingangspartij. De bovenlatei bevat een symmetrisch reliëf met Zeeuwse motieven. De tweedelige deur is in hout uitgevoerd met metaalbeslag en is wit geschilderd. Links van de ingangspartij bevindt zich een smal omkaderd raam waarvan ook hier de latei weer Zeeuwse motieven draagt. Rechts van de ingang bevat de gevel een venster met een zandsteenomkadering en een bewerkte latei. De raamvulling bestaat uit een dubbel draairaam en een enkelruits bovenlicht. Voor de onderramen zijn luiken aangebracht. De verdieping heeft twee vensters met dubbele 4-ruits ramen en een enkelruits bovenlicht. Deze ramen hebben in zandsteen uitgevoerde lateien en dorpels. In de top van de gevel komen de dekplaten van de daklijst samen bij een gebeeldhouwde Zeeuwse Knoop. Onder deze knoop bevindt zich een rechthoekig veld waarin een trapeziumvormig zolderraampje is uitgespaard. Dit raam is in glas-in-lood uitgevoerd. Het linker schouderstuk van de gevel bevat de naam "HET HUIS DE ZEEUWSHE KNOOP", de initialen CW en enkele siermotieven. Het schouderstuk rechts bevat dezelfde siermotieven gespiegeld, de tekst "GEBOUWD IN 1909" en de initialen PP. De LINKER ZIJGEVEL heeft links een iets uitgebouwd gedeelte ter plaatse van het oorspronkelijke atelier dat in het woonhuis was gevestigd. Deze uitbouw heeft een lessenaarsdak met rode pannen, een vergelijkbare bakgoot en in beton uitgevoerde schouderstukken. In de gevel van de uitbouw bevindt zich een groot zevendelig kozijn (drie onderramen en vier bovenramen met glas-in-loodvulling). Rechts van dit raam bevinden zich op de begane grond twee en op de verdieping twee vensters met een getoogde bovenzijde en een vlakke omlijsting. De raamvullingen verschillen van elkaar. Rechts in de gevel bevinden zich nog twee ramen met een in zandsteen uitgevoerde omkadering; een klein liggend toiletvenster en schuin daarboven een groot trappenhuisvenster met een glas-in-loodraam. Beide bovenlateien zijn bewerkt.

De ACHTERGEVEL heeft een aangebouwde muur die met het atelier verbonden is. Tegen de gevel is een in baksteen uitgevoerde veranda met een lessenaarsdak geplaatst. De begane grond heeft een modern ingehakt raam en een dubbele tuindeur met zijramen. Op de verdieping bevinden zich drie getoogde vensters met gedeeltelijk vernieuwde invullingen. De vensters zijn asymmetrisch geplaatst. Ook aan deze zijde bevindt zich in de geveltop een gebeeldbouwde Zeeuwse knoop.

De RECHTER ZIJGEVEL heeft links een dubbel raam met een enkelruits bovenlicht en een zandsteenomkadering. Voor de onderramen bevinden zich luiken. Rechts in de gevel bevindt zich een halfronde kleine erker met glas-in-loodramen. De verdieping heeft twee smalle ramen. Tegen de gevel sluit een aangebouwde keuken, bijkeuken en schuurtje aan.

Het INTERIEUR is nog voor een groot deel oorspronkelijk en bevat waardevolle onderdelen. Zoals bij het exterieur verwijzen er ook in het interieur veel onderdelen naar de Zeeuwse achtergrond van de opdrachtgever. De nog oorspronkelijke hal met trappartij bevat boven de deuren rechthoekige reliefs waarop diverse bezigheden (ondermeer het landleven) zijn afgebeeld. De reliefs zijn van Puype zelf, evenals vermoedelijk de grote schoorsteenmantel in de woonkamer. Deze schoorsteenmantel is een uitzonderlijk ontwerp. De eenvoudige schouw wordt omlijst met gele tegels waarop Zeeuwse elementen zijn afgebeeld. Hierbij valt vooral de aandacht op het kamvormige motief, dat overal in en op het huis voorkomt. In de zandstenen omlijsting is dit kammotief opnieuw opgenomen naast het motief van de appelboom. In het huis bevinden zich nog de oorspronkelijke houten balkenplafonds en de haardpartij wordt geflankeerd door zorgvuldig gedetailleerde kasten en deuren. Het houten balkenplafond wordt ter plaatse van de haardpartij ondersteund door ronde houten kolommen die aan de bovenzijde rechthoekig eindigen. Dit motief is karakteristiek voor Wegerif. Aanvankelijk bevatte het huidige woonhuis ook het atelier van de kunstenaar. De woonruimte (het gedeelte waarin zich de haard bevindt) werd door een middengang gescheiden van het ateliergedeelte (links). In diverse ramen in het pand bevinden zich nog de oorspronkelijke, waardevolle, glas-in-lood bovenramen. Ook hierin zijn Zeeuwse motieven verwerkt.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

WOONHUIS met bijzonder INTERIEUR, ontworpen door CHRIS WEGERIF in 1909.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en vrij gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een voor een kunstenaar ontworpen woonhuis in een bouwstijl die typerend is voor de bekende architect C. Wegerif. Zijn werk draagt het stempel van de Nieuwe Kunst en er zijn ondermeer invloeden van de Engelse Arts and Craftsbeweging, de Weense Sezession en de Art Nouveau uit te herleiden. Opvallend is de integratie van architectuur en toegepaste kunst. In het gehele pand zijn verwijzingen naar de Zeeuwse achtergrond van de opdrachtgever terug te vinden. Door het nog voor een groot deel aanwezig zijn van het oorspronkelijke concept is dit pand van groot architectuurhistorisch belang. Het pand is tevens van belang binnen het oeuvre van architect Wegerif die in samenwerking met beeldhouwer Pieter Puype dit concept tot uitvoer heeft gebracht. Door de aanwezigheid van het oorspronkelijke atelier heeft het pand tevens een ensemblewaarde. De aanwezigheid van diverse door Puype en Wegerif ontworpen interieurelementen zijn van kunsthistorisch belang. Zo zijn de glas-in-loodramen van uitzonderlijke kwaliteit en zijn ook het ontwerp voor de schouw en voor de reliëfs waardevol.

- Van stedenbouwkundige waarde door de vrijstaande situering in het gebied De Parken in Apeldoorn. Het pand bevindt zich temidden van diverse in dezelfde periode ontstane panden. Hierdoor is er sprake van een belangrijke ensemblewaarde als karakteristiek onderdeel van de bebouwing in dit gebied. De historische panden vormen samen met de vele particuliere en openbare groenelementen een aantrekkelijk en waardevol straatbeeld.

- Van cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een doordacht totaalontwerp waarin diverse vormen van toegepaste kunst zijn toegepast. De gedachte van een totaalconcept is typerend voor de denkwijze van een bepaalde architectuurstroming in de periode waarin dit pand werd gebouwd. Het huis vormt tevens een herkenbaar element in een maatschappelijke ontwikkeling als huisvesting voor een nieuwe en kapitaalkrachtige elite, die zich bij voorkeur vestigde in grote villa's in ruim en vaak projektmatig aangelegde villawijken.

De ontwerpen van Wegerif dragen een duidelijk herkenbare signatuur en kunnen door de geringe geografische spreiding als typerend voor de gemeente Apeldoorn worden gezien.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Werk-woonhuis

Functie

Atelierwoning

Monumentnummer*: 514471

Status rijksmonument
Inschrijving register* 26 juni 2000
Kadaster deel/nr 82958/30

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Apeldoorn Apeldoorn Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Apeldoorn Parken

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Apeldoorn AA 1683

Omschrijving**

Inleiding

Dit ATELIER werd in 1913 door architect CHRIS WEGERIF toegevoegd aan het pand Burgemeester Tutein Noltheniuslaan 14 van Pieter Puype. Puype was door burgemeester Nolthenius uit Vlissingen naar Apeldoorn gehaald om daar tekenles te komen geven. Het atelier bevindt zich achter het aan de zuidzijde van de straat gesitueerde woonhuis en is vanaf deze straat voor een deel zichtbaar. Oorspronkelijk was er in het woonhuis een atelier gevestigd. Dit werd vermoedelijk al snel te klein en in 1913 werd er een nieuw atelier gebouwd.

Omschrijving

Het atelier uit 1913 heeft een rechthoekig grondvlak en gepleisterde gevels. Het zadeldak is met rode Hollandse pannen belegd en heeft houten windveren. Het linkerschild is ter plaatse van twee schuin geplaatste dakkapellen opgelicht. Deze twee dakkapellen doorsnijden ook het gevelvlak en dienden ter verlichting van het voormalige atelier. De voorgevel heeft een brede driedelige deuropening (modern) en een ronde gevelopening in de geveltop, waarin zich een reliëf met het gelaat van beeldhouwer Puype bevindt. De rechterzijgevel bevat een moderne tuindeur en een uitgebouwd gedeelte ter plaatse van de achtergevel. In het interieur heeft het atelier enkele houten laminaatboogspanten.

Waardering

ATELIER, behorende bij een WOONHUIS met bijzonder INTERIEUR, ontworpen door CHRIS WEGERIF in 1913.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en vrij gaaf bewaard gebleven ateliergebouw bij een voor een kunstenaar ontworpen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

woonhuis. De architect van het atelier is Chris Wegerif, die ook het woonhuis ontwierp. Als atelier heeft het gebouw een zekere typologische waarde. Het heeft vooral een ensemblewaarde met de ervoor gelegen woning.

- Van cultuurhistorische waarde vanwege de voormalige bestemming als kunstenaarsatelier van de in Apeldoorn en omstreken bekende kunstenaar Pieter Puype.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Werkplaats